

پرسش‌های چالشی خبرنگاران در مصاحبه‌های سیاسی ایران و آمریکا

۱- مریم فرنیاء*؛ ۲- نسرين عابدیان**

۱- استادیار، گروه زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۲- کارشناس ارشد آموزش عالی امین، فولادشهر، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۰۹؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۲۰)

چکیده

مطالعه حاضر با استفاده از روش توصیفی و تحلیل کمی به بررسی پرسش‌های چالشی مطرح‌شده توسط خبرنگاران از رؤسای جمهور در مصاحبه‌های سیاسی ایران و آمریکا پرداخته است. برای این منظور، پرسش‌های مطرح‌شده از رؤسای جمهور در ایران (دوره ریاست احمدی نژاد و روحانی) و رؤسای جمهور ایالات متحده (دوره ریاست اوباما و ترامپ) به طور تصادفی از حدود ۷۰ روزنامه نگار (۳۵ نفر در هر گروه) در کنفرانس‌های مطبوعاتی - سیاسی برگزار شده بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ جمع‌آوری و تحلیل شده است. داده‌های این تحقیق بر اساس چارچوب کلی من و همکاران (۲۰۰۶) مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها نشان داد که خبرنگاران آمریکایی از چالش‌های آغازین به طور معناداری بیشتر از خبرنگاران ایرانی استفاده کرده‌اند، در حالی که قالب دیگر، ارجاعی و چالش کلی در سطح معناداری در پیکره ایرانی بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است. علاوه بر این، در دو پیکره تحقیق پرسش منفی، کمترین میزان فراوانی را داشته و از پرسش‌های اظهاری در پیکره آمریکایی استفاده نشده است.

کلیدواژه‌ها: پرسش‌های خبرنگاران، پرسش چالشی، مصاحبه سیاسی، کنفرانس‌های مطبوعاتی.

*E-mail: mfarniair@gmail.com (نویسنده مسئول)

**E-mail: nasrin.abebian33@gmail.com

۱. مقدمه

استفاده از پرسش‌های چالشی^۱ از ویژگی‌های بارز روزنامه‌نگاران/خبرنگاران سیاسی در بسیاری از کشورهای توسعه یافته غربی است که اهمیت زیادی در چرخه اخبار سیاسی داشته (McNair, 2000) و اصحاب رسانه با شیوه‌های مختلف پرسش، این نقش چالشی و رقابتی را ایفا می‌کنند. مطالعات پیشین نشان می‌دهد که این شیوه خبرنگاری تنها به داستان‌های رسانه‌های چاپی^۲ (Clayman & Heritage, 2002)، مانند روزنامه، محدود نمی‌شود، بلکه در منازعات رودررو^۳ (Eriksson, 2011; Rendle-Short, 2007)، همانند کنفرانس‌های مطبوعاتی، استفاده از پرسش‌های چالشی به‌عنوان یکی از شیوه‌های تعامل رسانه با سیاستمداران، شیوه‌ای برای به چالش کشیدن مصاحبه‌شونده است. در ایران نیز همانند بسیاری از کشورهای دیگر، مصاحبه‌های سیاسی اصحاب رسانه از شیوه‌های رسمی تعامل با سیاستمداران است و مصاحبه اصحاب رسانه با سیاستمداران در کنفرانس‌های مطبوعاتی غالباً به صورت تعاملی، غیررسمی با پرسش‌های شفاهی و غیرمکتوب صورت می‌گیرد. بسیاری از محققین ارتباطات سیاسی مانند سمین و فیدلر (1996) معتقدند که مطالعه زبان مورد استفاده در بافت‌های سیاسی نه تنها به بهبود عملکرد شرکت‌کنندگان درگیر در این نوع ارتباطات کمک می‌کند، بلکه به علاقمندان اخبار سیاسی، امکان درک بهتر گفتمان ردوبدل شده میان طرفین درگیر و تبعات احتمالی این تعاملات بر فرایندهای سیاسی آینده را پیش‌بینی می‌کند.

از جمله مطالعات حوزه تحلیل گفتمان در بافت سیاسی، می‌توان به بررسی یا مقایسه سخنرانی‌های رؤسای جمهور ایران و آمریکا در دوره‌های مختلف انتخاباتی

1 . Adversarialness

2 . Print media

3 . Face-to-face interactions

از منظر تحلیل گفتمان انتقادی (Alemi, Tajeddin, & Rajabi Kondlaji, 2017; Gowhary, Rahimi, Azizifar & Jamalinesari, 2015; Najar zadegan, Dabaghi & Eslami-Rasekh, 2017)، بررسی نشانگرهای تعدیل در کنفرانس‌های مطبوعاتی - سیاسی ریاست جمهوری دهم (غیاثیان و همکاران، ۱۳۹۴) و بررسی سخنرانی حسن روحانی در مجمع عمومی سازمان ملل (انصاریان و همکاران، ۱۳۹۸) اشاره کرد. لیکن، با توجه به عدم وجود مطالعاتی در مورد نوع پرسش‌های مطرح‌شده در مصاحبه‌های سیاسی، پژوهش حاضر به بررسی پرسش‌های چالشی اصحاب رسانه در این کنفرانس‌ها از رؤسای جمهور ایران و آمریکا به زبان فارسی و انگلیسی می‌پردازد. پرسش‌های این پژوهش به قرار زیر است:

۱. اصحاب رسانه ایرانی و آمریکایی چه نوع پرسش‌های چالشی از رؤسای جمهور خود می‌پرسند؟
۲. آیا به لحاظ نوع پرسش، تفاوتی در میان اصحاب رسانه با یکدیگر وجود دارد یا خیر؟

۲. مبانی نظری: پرسش‌های چالشی خبرنگاران

عبارت «چالشی» یا «تقابلی بودن» با زبان و رفتار گفتمانی خبرنگاران درهم آمیخته است که «نه تنها نوع پرسش، بلکه چگونگی طرح آن برای اعمال فشار و محدودیت بر سیاستمداران را نیز در بر می‌گیرد» (Clayman, & Heritage, 2005: 563). از عبارت «چالش» در مصاحبه‌های خبری بیشتر برای محتوای پرسش استفاده می‌شود و به مواردی در پرسش اشاره می‌کند که در آن نظری بر خلاف دستورکاری که سیاستمدار بیان کرده است، مطرح می‌شود (Eriksson, G., & Östman, 2013: 309). شیوه‌های پرسش‌های چالشی گاهی می‌تواند راهبردی تهدیدگر

(Jucker, 1986) یا بی‌ادبانه (Culpeper, Bousfield, & Wichmann, 2003) برای مصاحبه‌- شونده در نظر گرفته شود.

به گفته هریتیج^۱ (2002)، استفاده از پرسش‌های چالشی در مصاحبه‌های خبری، بی‌طرفی خبرنگاران را زیر سوال می‌برد و علاوه بر این، موجب می‌شود مصاحبه‌شونده در شرایط مقابله با پرسش در موقعیتی دشوار قرار گیرد. طفره‌رفتن از پاسخ به پرسش، یکی از راهبردهای پاسخ به آن دسته از پرسش‌های چالشی است که به منظور به چالش کشیدن مصاحبه‌شونده و بخصوص سیاستمدار، در مصاحبه‌های خبری استفاده می‌شود (Heritage, 2002).

صراحت، قاطعیت و چالشی‌بودن^۲ پرسش‌های خبرنگاران در طول زمان افزایش یافته است؛ به عبارت دیگر، خبرنگاران از دهه ۱۹۵۰ به طور چشمگیری مستقل‌تر و قوی‌تر شدند و گه‌گاه با رفتاری چالشی با رؤسای جمهور، کاندیداهای ریاست جمهوری و مقامات رسمی روبرو می‌شوند (Clayman et al., 2006: 262). چنین رفتارهایی مغایر با هنجارهای ادب تعاملی (Goffman, 1967; Brown & Levinson, 1987) و آداب احترام به رهبران سیاسی (Alexander, 1989) است، اما ظاهراً در سال‌های اخیر توانایی خبرنگاران در به چالش کشیدن سیاستمداران سنجیده می‌شود. مطالعات بر روی پرسش‌های کنفرانس‌های مطبوعاتی این رویدادها را برای رؤسای جمهوری نسبتاً منفی ارزیابی می‌کند (Eshbaugh-Soha, 2013).

در مطالعه رفتار و گفتمان میان خبرنگاران و سیاستمداران در کنفرانس‌های مطبوعاتی و مصاحبه‌های سیاسی، می‌بایست اثر رفتار و گفتمان هر دو گروه را بر روی گروه دیگر بررسی کرد، زیرا روشی که خبرنگار در ارتباط با سیاستمدار درپیش

1. Heritage

2. Directness, assertiveness and adversarial

می‌گیرد، بر روی رفتار سیاستمدار با وی اثر متقابل دارد و به همین علت، در مطالعات رفتارهای پرخاشگرانه سیاستمداران در کنفرانس‌های مطبوعاتی از قالب‌های نظری پرخاشگری روزنامه‌نگاری^۱ استفاده می‌شود (Wu & Zhao, 2016). به گفته کلی‌من^۲، الیوت، هریتیج و مک‌دونالد^۳ (2007) (۲۰۰۷)، پرخاشگری روزنامه‌نگاری در ابعاد آغازین، صراحت، اذعان، چالش و مسئولیت‌پذیری ارزیابی می‌شود که تحقیق حاضر به بررسی پرسش‌های چالشی خبرنگاران در مصاحبه‌های سیاسی دو کشور ایران و آمریکا به زبان هر کشورها می‌پردازد.

کنفرانس مطبوعاتی - سیاسی بخشی از گفتمان سیاسی است که شامل سخنرانی، گزارش، مصاحبه، تحلیل و مناظره شخصیت‌های سیاسی می‌شود. افزون بر این، کنفرانس مطبوعاتی - سیاسی را می‌توان بخشی از گفتمان رسانه‌ای دانست. گفتمان سیاسی به‌عنوان زبان رسانه‌های جمعی یا نهادهای مختلفی شناخته می‌شود که عموماً به‌عنوان بخشی از حوزه اجتماعی و سیاسی ارتباطات مورد استفاده قرار می‌گیرد (Kirvalidze & Samnidze, 2016: 166). گفتمان سیاسی به تعبیر ون‌دایک^۴ (1997) نوعی از ژانر سیاسی^۵ است که اصطلاح‌نامه و فرهنگ واژگان با کاربردهای خاص خود را دارد.

مصاحبه‌های سیاسی را می‌توان به دو حوزه گفتمان سیاسی و گفتمان رسانه‌ای مرتبط دانست که در آن قوانین مربوط به صحبت و عمل قابل تمایز است: چه کسی چه چیزی، کجا، چه زمان و چرا گفت (Bhatia, 2006). هدف مطالعه مصاحبه‌های سیاسی - خبری در بافت غرب، توجه به الزام خبرنگاران به حفظ موضع بیطرفانه

1. Journalistic aggressiveness
2. Clayman
3. McDonald
3. Van Dijk
4. Political genre

آنهاست (Clayman & Heritage, 2002) که هنجار و رفتار قابل انتظار از خبرنگاران است (Kantara, 2012) یا روش‌های مختلف مشروعی که ممکن است روزنامه‌نگاران برای به چالش کشیدن مصاحبه‌شونده استفاده کنند (Clayman, Rendle-Short, 2007)؛ (2002).

به عنوان رویداد ارتباطی متداول^۱ در ژانر (Swales, 1990; Bhatia, 1993)، کنفرانس مطبوعاتی شامل دسته‌بندی‌هایی در حوزه‌های مختلف مانند ورزشی، مذهبی، تجاری و غیره است که کنفرانس مطبوعاتی سیاسی یکی از انواع این ژانر است (Bhatia, 2006). پژوهش‌های پیشین به بررسی پرسش‌های چالشی خبرنگاران در ژانر مصاحبه‌های سیاسی در کنفرانس‌های مطبوعاتی پرداخته‌اند. از آن جمله، مطالعه کلی‌من و هریتیج (2002، نقل شده در Du, 2011) از پرسش‌های خبرنگاران کنفرانس‌های مطبوعاتی ریاست جمهوری آمریکا، از آیزن‌هور^۲ تا کلینتون^۳ می‌باشد که نشان می‌دهد احترام در جلسات پرسش و پاسخ تنزل یافته و به سمت پرسش‌های تقابلی و چالشی گرایش داشته است. در مطالعه‌ای دیگر، اریکسون^۴ (2011) پیکره‌ای از خبرهای تلویزیونی شامل ۷۴ مصاحبه با سیاستمداران برجسته از سال ۱۹۷۸، ۱۹۹۳ و ۲۰۰۳ در سوئد را جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل کرد. نتایج پژوهش وی نشان داد در حالی که در زمان‌های گذشته، روزنامه‌نگاران در مصاحبه و رویارویی با سیاستمداران برای طرح پرسش، درخواست توضیح یا تصمیم، یا تدوین سیاست و پیشنهادهای خود زمینه‌سازی می‌کردند، در دوره‌های فعلی، نقش مستقل و چالشی‌تری پیش گرفته و تبدیل به «مترجم» یا «بازپرس انتقادگر

1. Conventionalized communicative events

2. Eisenhower

3. Clinton

4. Eriksson

سیاستمداران^۱ «گشته‌اند (Eriksson, 2011: 66). اما برخلاف همتایان خود در اغلب کشورهای توسعه‌یافته غرب، روزنامه‌نگاران در برخی از کشورهای در حال توسعه، نسبت به سیاستمداران ادب و احترام بیشتری نشان می‌دهند. نتایج پژوهش کوهن^۲ (1989) از مصاحبه‌های تلویزیونی در ایالات متحده، انگلستان و آفریقای جنوبی ثبت‌شده در سال ۱۹۸۴ نشان داد که بیشترین تعداد «چالش‌ها» در مصاحبه‌های آمریکایی و کمترین در مصاحبه‌های آفریقای جنوبی رخ داده است. علاوه بر این، روزنامه‌نگاران آمریکایی و بریتانیایی با استفاده از تکیه صدا یا تغییر لحن^۳ یا ایجاد بیانیه^۴ و همچنین پرسش پیشین نسبت به همتایان خود در آفریقای جنوبی از پرسش‌های بیشتری استفاده می‌کردند. مطالعه بیرسلین^۵ (۱۹۹۷)، به نقل از Du, Rendle-Short, 2016) نشان می‌دهد که روزنامه‌نگاران چینی در کنفرانس‌های مطبوعاتی کمتر پرخاشگری و اصرار^۶ کرده، و در واقع، شأن بیشتری برای رفتار فروتنانه نسبت به پرخاشگری قائل هستند. در مطالعه روزنامه‌نگاران آمریکایی و چینی، جیانگ^۷ (2006) دریافت که روزنامه‌نگاران آمریکایی پرسش‌های بسیاری را برای روشن‌شدن و تأیید بیشتر مطرح می‌کنند که به نوعی چالشی و متضاد و تهدیدکننده در برابر شخص مسئول شمرده می‌شود. در حالی که روزنامه‌نگاران چینی پرسش‌های بیشتری را برای اخذ نظرات مطرح می‌کنند تا اینکه مقام سیاسی را به چالش بکشند (Du, 2011).

1. critical interrogator of politicians
2. Cohen
3. Intonation
4. Make a statement
5. Brislin
6. aggressiveness and perseverance
7. Jiang

با نگاهی به پژوهش‌های پیشین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که خبرنگاران و روزنامه‌نگاران در کشورهای مختلف، شیوه‌های متفاوتی در طرح پرسش از مقام‌های سیاسی به کار می‌برند. این شیوه‌ها از چالشی‌بودن به صورت طرح انتقاد و زیرپرسش بردن سیاست‌های مقامات سیاسی در غرب تا رویکردی کمتر چالشی با در نظر گرفتن هنجارهای جامعه، به لحاظ احترام و ادب در کشورهای شرقی و در حال توسعه متفاوت است. اهمیت مقاله حاضر در عدم وجود مطالعه مشابه در ایران و مقایسه آن با بافت غربی است.

۳. روش‌شناسی تحقیق

۳-۱. پیکره تحقیق

پیکره تحقیق حاضر شامل پرسش‌هایی است که خبرنگاران در کنفرانس‌های مطبوعاتی - سیاسی از رؤسای جمهور ایران و ایالات متحده آمریکا بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶ پرسیده‌اند. در مطالعه حاضر، از عبارت «کنفرانس مطبوعاتی - سیاسی» به دلیل رویارویی خبرنگاران با رؤسای جمهور کشورشان در پرسش از مسائل مربوط به کشور و جهان استفاده گردیده است. دسترسی به آرشیو این کنفرانس‌ها از طریق سایت‌های خبری یا شبکه‌های اجتماعی میسر شده و لیست این شبکه‌ها در پیوست آمده است. در این تحقیق، پرسش‌های ۷۰ خبرنگار ایرانی و آمریکایی (۳۵ خبرنگار در هر پیکره) از رئیس‌جمهور متبوعشان به صورت تصادفی جمع‌آوری و تحلیل شد. معیار انتخاب خبرنگاران خارجی با توجه به رسانه‌ای که پایگاه آن در آمریکا بوده، انجام شده است. این کنفرانس‌ها ضبط و در مرحله بعد بصورت نوشتاری برگردانده شده است.

۲-۳. روش جمع‌آوری و تحلیل داده

پرسش‌های مطرح‌شده توسط خبرنگاران در کنفرانس‌های مطبوعاتی به نوشتار بدل شده و بر اساس چارچوب کلی‌من، هریتیج، الیوت^۱ و مک‌دانلد (2006) تحلیل شده است. این چارچوب متشکل از شاخص‌های مختلفی است که در سه بعد طراحی شده‌اند: طرح پرسش^۲، قالب‌های خودارجاعی^۳ و چالشی‌بودن محتوا^۴. این سه بعد به دسته‌بندی‌های کوچکتر تقسیم می‌شوند. طراحی سوال به پرسش چندگانه^۵، چالش آغازین^۶، پرسش منفی^۷ و پرسش مسئولیت‌پذیری^۸ تقسیم می‌شود. قالب ارجاع نیز به پرسش اظهاری^۹، قالب‌های خودارجاعی^{۱۰} و قالب‌های دگراارجاعی^{۱۱} تقسیم می‌شود. همچنین، چالشی‌بودن محتوا شامل دو طبقه چالشی‌بودن مقدمه^{۱۲} و چالشی‌بودن کلی^{۱۳} می‌شود. برای افزایش پایایی و اطمینان، داده‌های طبقه‌بندی‌شده توسط هر دو پژوهشگر بررسی شده‌اند و قابلیت اطمینان بین متغیرهای اسمی از طریق آزمون کوهن کاپ^{۱۴} محاسبه شده است.

1. Elliott
2. Question design
3. referencing frames
4. content adversarialness
5. multiple questions
6. preface tilt
7. negative questions
8. accountability question
9. declarative questions
10. self-referencing frames
11. other-referencing frames
12. preface adversarialness
13. global adversarialness
14. Cohen's Kappa

چارچوب کلی من، هریتیج، الیوت و مک‌دانلد (2006) در ذیل توضیح داده شده است:

جدول (۱): چارچوب کلی من و همکاران (2006)

شاخص	بُعد
پرسش چندگانه	طرح پرسش
چالش آغازین	
پرسش منفی	
پرسش مسئولیت‌پذیری	
پرسش اظهاری	قالب‌های ارجاع
قالب‌های خودارجاعی	
قالب‌های دگرارجاعی	
چالشی بودن مقدمه	چالشی بودن محتوا
چالشی بودن کلی	

۱-۲-۳. طرح پرسش

این راهبرد به چهار شاخص پرسش چندگانه، چالش آغازین، پرسش منفی و پرسش مسئولیت‌پذیری تقسیم می‌شود:

پرسش چندگانه: در این شاخص از طرح پرسش، خبرنگاران علیرغم اینکه فقط اجازه طرح یک پرسش را در نوبت خود دارند، به طرح چندین پرسش پیاپی در نوبت خود می‌پردازند. در مقایسه با طرح یک پرسش، خبرنگارانی که پرسش‌های متعددی می‌پرسند، تصویری چالشی‌تر از خود به نمایش می‌گذارند.

چالش آغازین: چالش آغازین عبارت است از ترجیح و اولویت به سمت پاسخ «بله» یا «خیر» که در پرسش آغازین نهفته است (Du, 2011:61). پرسش‌های بله/خیر نشان‌دهنده اولویت یا ترجیح‌دادن پاسخ‌های مطابق با نوع پرسش است، زیرا شرایط و پیش‌فرض‌هایی را که قبل از پرسش آمده است، می‌پذیرند (Du, 2011).

پرسش منفی: پرسش‌های بلی/خیر منفی با «آیا این ... نیست» یا «آیا آن ... نیست» مصاحبه‌شونده را به چالش می‌کشند، بر او فشار وارد می‌کنند و بدین‌ترتیب، روش مناسبی برای القای پاسخ مورد انتظارند. نه پرسش‌کنندگان و نه پاسخ‌دهندگان، پرسش‌های منفی را به‌عنوان پرسش مطرح نمی‌کنند، بلکه آنها را بیانگر نظرات و مواضع (اغلب انتقادی) دانسته و درخواستی برای کسب اطلاعات نمی‌دانند (Heritage, 2002). تفاوت چالش آغازین با پرسش منفی این است که در چالش آغازین، پرسش بله یا خیر در فرم پاسخ دلخواه پرسیده می‌شود در حالی که پرسش منفی ابتدا با بیانیه‌ای آغاز و سپس، با یکی از ساختارهای منفی بالا ختم می‌شود.

پرسش مسئولیت‌پذیری: پرسش‌های مسئولیت‌پذیری چالشی هستند و ماهیتاً در برگیرنده این مفهوم هستند که پرسش قابل پاسخ‌دهی نیست، زیرا فرض بر این است که مصاحبه‌شونده توضیح قانع‌کننده‌ای برای آن ندارد. دو قالب رایج برای پرسش‌های مسئولیت‌پذیری وجود دارد که معمولاً با «چرا این کار را کردی» و «چطور می‌توانی» آغاز می‌شوند که صورت «چرا این کار را کردی» از صورت «چطور می‌توانی» ملایم‌تر است، اما سبب ایجاد شک و تردید در قابلیت‌های پاسخ‌دهنده می‌شود.

۳-۲-۲. قالب‌های ارجاع

این راهبرد به سه شاخص پرسش اظهاری، قالب‌های خودارجاعی و قالب‌های دگرارجاعی تقسیم می‌شود:

پرسش اظهاری: ویژگی سوال‌های اظهاری معمولاً این است که آهنگ صدا در پایان آن خیزان است. گاهی اوقات پرسش‌های اظهاری روزنامه‌نگاران به شکل خواندن بیانیه‌ای در پوشش پرسش نمود پیدا می‌کند. پرسش‌های اظهاری لحنی تند دارند، زیرا تأکیدات قاطعانه‌ای دارند که ممکن است تأثیرات مخربی بر پاسخ‌دهنده داشته باشند.

قالب‌های خودارجاعی: قالب‌های خودارجاعی با ارجاع به قابلیت روزنامه‌نگار یا قصد مطرح کردن پرسش، اشاره به تمکین و احترام دارند. ارجاع به قابلیت از طریق عباراتی مانند «آیا میتوانم/ آیا این امکان برای من وجود دارد» یا «من قصد دارم بپرسم/ می‌خواهم بپرسم» مطرح می‌شود.

قالب‌های دگرارجاعی: این قالب‌ها عبارتند از ارجاع خبرنگار به سیاستمدار در جهت تمایل یا توانایی در پاسخ‌دهی به سؤال و غالباً با استفاده از ساختارهایی مانند «آیا تمایل دارید/ آیا تمایل داشتید» آغاز می‌گردد.

۳-۲-۳. چالشی بودن محتوا

این راهبرد به دو شاخص چالش مقدماتی و چالشی بودن کلی تقسیم می‌شود:

چالشی بودن مقدمه: چالش مقدماتی به ماهیت انتقادی پرسش به سیاستمداران یا به طور کلی دولت باز می‌گردد. این نوع پرسش‌ها که با مقدمه‌ای انتقادی و با لحنی آرام شروع می‌شود، مقدمه‌ای برای پرسش‌های بعدی خبرنگار است.

چالشی‌بودن کلی: چالشی‌بودن کلی زمانی روی می‌دهد که هم مقدمه و هم پرسش، حالت انتقادی و تقابلی داشته باشد (Clayman & Heritage: 2000). از این نوع پرسش معمولاً زمانی که موضوع پرسش تقابلی/ چالشی و از لحاظ سیاسی حساس و مهم باشد، استفاده می‌شود (Du, 2011: 62).

۴. یافته‌های تحقیق

در این قسمت نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها بر اساس مدل ارائه‌شده در قسمت روش‌شناختی انجام می‌شود. جدول ۱ توزیع فراوانی انواع پرسش را در دو پیکره فارسی و انگلیسی نشان می‌دهد.

جدول (۱): توزیع نوع پرسش در پیکره فارسی و انگلیسی

انگلیسی		فارسی		مقیاس
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۵۸,۳۵	۵۶	۴۳,۳۵	۴۹	طرح پرسش
۳۰,۲۰	۲۹	۳۵,۴۰	۴۰	قالب‌های ارجاع
۱۱,۴۵	۱۱	۲۱,۲۵	۲۴	چالشی بودن محتوا
۱۰۰	۹۶	۱۰۰	۱۱۳	جمع کل

همانطور که در جدول ۱ نشان داده شده است، طرح پرسش بیشترین فراوانی را در دو پیکره فارسی و انگلیسی داشته است. پس از آن قالب‌های ارجاع و چالشی

بودن محتوا بیشترین فراوانی را در دو پیکره فارسی و انگلیسی داشته‌اند. در ادامه به ارائه نتایج بر اساس نوع پرسش پرداخته می‌شود.

۱-۴. طرح پرسش

طرح پرسش به دسته‌های پرسش چندگانه، چالش آغازین، پرسش منفی و پرسش مسئولیت‌پذیری تقسیم می‌شود. جدول ۲ خلاصه نتایج حاصل از تحلیل پیکره را نشان می‌دهد. همانطور که در جدول نشان داده شده است، چالش آغازین بیشترین فراوانی از طرح پرسش را در هر دو پیکره انگلیسی و فارسی دارد. پس از آن، پرسش مسئولیت‌پذیری و پرسش چندگانه در رتبه بعدی فراوانی قرار دارند. خبرنگاران هر دو گروه نسبت به سایر پرسش‌ها از پرسش‌های منفی کمتر استفاده کرده‌اند. در زیر، دسته‌بندی طرح پرسش با مثال‌هایی از پیکره تحقیق توضیح داده می‌شود.

جدول (۲): توزیع فراوانی طرح پرسش در پیکره فارسی و انگلیسی

نوع پرسش	شماره پرسش	کای دو	انگلیسی		فارسی		مقیاس
			درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
پرسش چندگانه	۱	۲,۱۴	۴۲,۵۷	۱۷	۳۱,۴۲	۱۱	
چالش آغازین	۱	۳,۶۶	۶۲,۸۵	۲۲	۴۰	۱۴	
پرسش منفی	۱	--	۸,۵۷	۳	۵,۷۱	۲	
پرسش مسئولیت‌پذیری	۱	۲,۸۸	۴۸,۵۷	۱۷	۶۸,۵۷	۲۴	

۱-۱-۴. پرسش چندگانه

نتایج به دست آمده در این مطالعه نشان داد که میزان راهبرد استفاده از پرسش چندگانه در پیکره فارسی و انگلیسی به ترتیب ۱۱ (۳۱,۴۲٪) و ۱۷ (۴۲,۵۷٪) بوده است. مثال‌های زیر از دو پیکره انتخاب شده‌اند:

(1) I wanted to ask about gun violence. Today marks the one-year -- or one-month anniversary of the shooting in Newtown, which seemed to generate some momentum for reinstating the assault weapons ban. But there's been fresh opposition to that ban from the NRA, and even Harry Reid has said that he questions whether it could pass Congress. Given that, how hard will you push for an assault weapons ban? And if one cannot pass Congress, what other measures would need to be included in a broad package in order to curb gun violence successfully?

(2) What recourse do you have if Leader McConnell blocks a vote on your Supreme Court nominee? And do you think that if you choose someone moderate enough that Republicans might change course and schedule a vote? And as you consider that choice and who to nominate, what qualities are important to you, and is diversity among them? Thank you.

(۳) جناب آقای رییس جمهور! جنابعالی تقریباً همیشه گفت که از امروز تا پایان کارتان در دولت یازدهم هم چیزی حدود هزار و چهارصد و پنجاه و هفت روز فرصت دارید برای خدمت رسانی به ملت عزیز ایران، خب همانطور که در تبلیغات انتخاباتی هم اشاره خوبی داشتید، اولویت برنامه‌های جنابعالی در مسائل داخلی بخش اقتصاد است. مشخصاً می‌خواهم بفهمم که اولویت دولت یازدهم در عرصه اقتصاد چه خواهد بود؟ آیا پرداخت مستقیم یارانه‌ها به شیوه فعلی ادامه خواهد یافت یا خیر؟ متشکرم.

همانطور که در مثال‌ها مشاهده می‌شود، خبرنگاران در مثال اول از ۳ پرسش، در مثال ۲، از ۳ پرسش و در مثال ۳ از ۲ پرسش استفاده کرده‌اند.

۲-۱-۴. چالش آغازین

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که چالش آغازین بیشترین فراوانی را در هر دو پیکره مورد مطالعه داشته است. بدین ترتیب، فراوانی چالش آغازین در پیکره فارسی و انگلیسی به ترتیب ۱۴ (۴۰٪) و ۲۲ (۶۲٫۸۵٪) بوده است.

مثال‌هایی از دو پیکره به قرار زیر است:

(4) As you know, the Senate Democrats, Harry Reid sent you a letter begging you, essentially, to take -- consider some sort of executive action on this debt ceiling issue. I know you've said you're not negotiating on it. Your administration has ruled out the various ideas that have been out there, the 14th Amendment, but just this morning House -- one of the House Democratic leaders, Jim Clyburn, asked you to use the 14th Amendment, and even said sometimes that's what it takes. He brought up the Emancipation Proclamation, saying it took executive action when Congress wouldn't act, and he compared the debt ceiling to that. So are you considering a Plan B? And if not, why not?

(5) Thank you, Mr. President. The Democratic race to replace you has gotten pretty heated lately, and you have Hillary Clinton saying that -- or at least casting herself as the rightful heir to your legacy and the one, the candidate who will be the keeper of your legacy, while also saying the Bernie Sanders has been disloyal to you. Is she right?

۶) بداخلاقی‌هایی در روزهای آخر مبارزه انتخاباتی صورت گرفت که قابل پیگرد قضایی است. شما این موضوعات را پیگیری می‌کنید؟

۷) سلام. از شما خواهش می‌کنم اگر جواب این سؤال را در ویدئوهای روز درختکاری بیان کردید، مجدداً بیان بفرمایید. طی چند روز گذشته یکی از نمایندگان مجلس به نقل از دیوان محاسبات از تخلف ۱۲ هزار میلیاردی شما صحبت کردند، در حالی که شما اخیراً انتقادهایی را به دولت داشتید مبنی بر اینکه از لحاظ اقتصادی موفق نبوده است. در حالی که این تخلف‌ها وجود داشته و موقعی که کشور را تحویل می‌دادید، نرخ تورم در کشور ۳۴,۷ درصد تورم بوده است. با توجه به این دو موضوع فکر می‌کنید حالا اگر از طریق دوستانان مجدداً وارد عرصه سیاست بشوید، مردم با شما هستند؟

همانطور که در مثال‌های ۴ تا ۷ مشاهده می‌شود، خبرنگاران ابتدا به طرح مقدمه پرداخته و سپس، از پرسشی که ساختار پاسخ «بله» یا «خیر» دارد استفاده کرده‌اند.

۴-۱-۳. پرسش منفی

همانطور که در جدول ۲ نشان داده شده است، این پرسش در پیکره فارسی و انگلیسی به ترتیب ۲ (۵,۷۱٪) و ۳ (۸,۵۷٪) بوده است. مثال از دو پیکره به قرار زیر است:

8) And doesn't that suggest that we are going to go until a default situation? Because no one is talking to each other about how to resolve this?

۸) مقام معظم رهبری شما را از حضور در انتخابات منع کردند تا در کشور دوقطبی شکل نگیرد. با توجه به ورود آقای ... به صحنه انتخابات، فکر نمی‌کنید عملاً در حال حاضر انتخابات دوقطبی شده است و فکر نمی‌کنید با شکل گرفتن دوقطبی

آقای..... و آقای ..... با ورود حضرتعالی، این دوقطبی از بین خواهد رفت؟

۹) با توجه به اینکه شما حقوقدان هستید، و حکم برهم زدن امنیت کشور را می‌دانید، چرا یکبار برای همیشه درباره حصر صحبت نمی‌کنید؟ همانطور که مثال‌های ۸ تا ۱۰ نشان می‌دهند، خبرنگاران از ادوات منفی در بیان پرسش خود استفاده کرده‌اند.

۴-۱-۴. پرسش مسئولیت‌پذیری

نتایج تحلیل در جدول ۲ نشان می‌دهد که فراوانی استفاده از این ساختار در پیکره فارسی وانگلیسی به ترتیب ۲۴ (٪۶۸،۵۷) و ۲۴ (٪۴۸،۵۷) می‌باشد. مثال‌هایی از دو پیکره از قرار زیر است:

10) And lastly, as long as we're doing this in a row, how do you respond to Republican criticism that your position is undercut by the fact that you and other members of your administration who were in the Senate at the time tried to filibuster Judge Alito in 2006?

11) Thank you, Mr. President. Two different topics -- first on Syria. Last year, when President Putin was about to enter into Syria, you said that he was doing so from a position of weakness and that he would only get himself involved in a quagmire there. Now, with Aleppo about to fall, it seems like President Putin is basically getting one of his goals, which is to bolster Assad and to take out the rebels, which the U.S. is backing. How do you respond to critics who say that you have been outfoxed by Putin?

۱۲) دو روز پیش، وزیر امور خارجه امریکا شما را خطاب قرارداد و گفت انتظار این است که برنامه موشکی ایران جمع‌آوری شود و ایران به حمایت از گروه‌های تروریستی به گفته آنها، دست بردارد. در این باره چه پاسخی دارید؟

۱۳) با سلام. آقای احمدی‌نژاد! بعد از توصیه رهبری به شما که خواستند شما حضور پیدا نکنید، شما بیانیه‌ای دادید و گفتید از هیچ جریانی در انتخابات حمایت نمی‌کنید. علت حمایتان از آقای بقایی چه بود؟ چرا تغییر موضع دادید؟

۲-۴. قالب‌های ارجاع

جدول ۳ توزیع فراوانی پرسش‌های خبرنگاران را در قالب‌های ارجاع نشان می‌دهد. همانطور که نشان داده شده است، پرسش اظهاری و قالب‌های دیگر ارجاعی به- ترتیب در پیکره فارسی و پیکره انگلیسی بیشترین فراوانی را داشته‌اند.

جدول (۳): توزیع فراوانی قالب‌های ارجاع در پیکره فارسی و انگلیسی

سطح معنی‌دار	کده ارجاعی	کای دو	انگلیسی		فارسی		مقیاس
			%	فراوانی	%	فراوانی	
-	-	-	۰,۰	۰	۲,۸۵	۱	پرسش اظهاری
۱,۰۰	۱	۰,۰۰	۲۰	۷	۲۰	۷	قالب خودارجاعی
*۰,۰۰	۱	۸,۱	۶۲,۸۵	۲۲	۹۱,۴۲	۳۲	قالب دگرارجاعی

۴-۲-۱. پرسش اظهاری

همانطور که در جدول ۳ نشان داده شده است، از این پرسش در پیکره انگلیسی استفاده نشده و فقط ۱ بار در پیکره فارسی به کار برده شده است. مثال از پیکره فارسی از قرار زیر است:

(۱۴) آقای احمدی نژاد! شما چندین سال از شخصی حمایت کردید که یکی از اصلی‌ترین متهمین پرونده کهریزک بود. آقای سعید مرتضوی در دادگاه برای همیشه از قضاوت محروم شدند، اما علیرغم اتهامات ایشان، شما از آقای مرتضوی حمایت کردید. در ماجرای کهریزک حتی مقام معظم رهبری هم این اقدام را محکوم کردند، اما هیچگاه شاهد نبودیم که شما درباره نفی یا محکومیت این اتفاق صحبتی کنید. آقای احمدی نژادی که خودش را پاسدار قانون اساسی و مدافع منافع ملت ایران می‌داند هیچگاه توضیحی در این مورد نداد و حتی از متهم اصلی این پرونده دفاع کرد.

۴-۲-۲. قالب‌های خودارجاعی

نتایج تحلیل نشان می‌دهد میزان استفاده از این نوع پرسش در هر دو پیکره فارسی و انگلیسی ۷ (۲۰٪) بوده است. مثال‌هایی از دو پیکره از قرار زیر است:

15) I wanted to ask you, first of all, whether you think that military intervention will be necessary in Libya to dislodge the Islamic State from Sirte. And as an extension of that, do you think that by the end of your presidency the Islamic State will still have geographical strongholds throughout the Middle East? And, I'm sorry, I can't resist asking a third -- how was the stadium course? What did you shoot? (Laughter)

16) Thank you, Mr. President. I wanted to ask you, first of all, whether you think that military intervention will be necessary in Libya to dislodge the Islamic State from Sirte. And as an extension of that, do you think that by the end of your presidency the Islamic State will still have geographical strongholds throughout the Middle East? And, I'm sorry, I can't resist asking a third -- how was the stadium course? What did you shoot?

۱۷) سلام آقای رییس جمهور! خسته نباشید. در فرمایشاتتان مکرر می‌فرمایید که نسبت به آینده مذاکرات خوش‌بین هستید، اما می‌خواهم یک لحظه خوش‌بینی را کنار بگذاریم و از شما سؤال کنم اگر احياناً کشورهای غربی در روند فعلی پافشاری کردند و حلقه تحریم‌ها تنگ‌تر شد، برنامه شما برای دنبال کردن راهبرد اقتصاد مقاومتی در کشور چیست؟ متشکرم.

۱۸) آقای رییس جمهور! وقتتون بخیر باشه. در مراسم تحلیفتون اشاره داشتید که یکی از درواقع برنامه‌های محوری جنابعالی مبارزه با فقر و فساد و تبعیض خواهد بود. سوال من از جنابعالی این است که این مبارزه به چه شکلی سازماندهی خواهد شد تا اینکه در واقع مردم آن را در زندگی‌شان احساس کنند؟

۳-۲-۴. قالب‌های دگرارجاعی

نتیجه تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد استفاده از این پرسش در پیکره انگلیسی و فارسی به ترتیب ۲۲ و ۳۲ بار بوده است. مثال‌هایی از پیکره از قرار زیر است:

19) Thank you, Mr. President-elect. On that intelligence report, the second part of their conclusion was that Vladimir Putin ordered it because he aspired to help you in the election. Do you accept that part of the finding? And will you undo what President Obama did to punish the Russians for this or will you keep it in place?

۲۰) درباره سینما و موسیقی؛ با توجه به حمایت جانانه اهالی سینما آیا قصد دارید با احترام کامل به آقای ... قصد دارید وزیری از بدنه فرهنگ و هنر داشته باشید؟ درباره موسیقی و کنسرت چه خواهید کرد؟

۲۳) شما از آقای بقایی حمایت کردید، اگر ایشان تایید صلاحیت نشوند واکنش شما چه خواهد بود؟

۳-۴. چالشی بودن محتوا

جدول ۴ توزیع فراوانی چالشی بودن محتوا و دسته‌بندی آن را در دو پیکره فارسی و انگلیسی نشان می‌دهد. همانطور که جدول نشان می‌دهد، در پیکره مورد بررسی صرفاً چالشی بودن کلی نسبت به چالشی بودن مقدمه بیشتر به کار رفته است.

جدول (۴): توزیع فراوانی چالشی بودن محتوا در پیکره فارسی و انگلیسی

مقیاس	فارسی		انگلیسی		کای دو	درجه آزادی	سطح معنی‌دار
	فراوانی	%	فراوانی	%			
چالشی بودن مقدمه	۱۰	۲۸,۵۷	۳	۸,۵۷	۶,۱۹	۱	*۰,۰۳
چالشی بودن کلی	۱۴	۴۰	۸	۲۲,۸۵	۲,۳۸	۱	۰,۱۲

۴-۳-۱. چالشی بودن مقدمه

همانطور که در جدول ۴ نشان داده شده است، چالشی بودن محتوا در پیکره فارسی و انگلیسی به ترتیب ۱۰ (۲۸,۵۷٪) و ۳ (۸,۵۷٪) بار استفاده شده است. مثال‌هایی از دو پیکره از قرار زیر است:

21) I wanted to ask about gun violence. Today marks the one-year -- or one-month anniversary of the shooting in Newtown, which seemed to generate some momentum for reinstating the assault weapons ban. But there's been fresh opposition to that ban from the NRA, and even Harry Reid has said that he questions whether it could pass Congress. Given that, how hard will you push for an assault weapons ban? And if one cannot pass Congress, what other measures would need to be included in a broad package in order to curb gun violence successfully?

۲۲) در فرآیند انتخابات و پس از آن ابراز امیدواری کردید دولت دوازدهم کارآمدتر از دولت یازدهم باشد. برای تحقق این مهم، چه تغییراتی در کابینه خواهید داشت؟

۲۲) در برنامه مکتوب شما یکی از وعده‌ها ارتقای ۵ برابری معیشتی تا سال ۱۳۹۹ بود. برخی گفتند این وعده انتخاباتی است. چه راهکارهای عملی برای تحقق این وعده دارید؟

۲-۳-۴. چالشی بودن کلی

همانطور که جدول ۴ نشان می‌دهد، توزیع فراوانی این نوع پرسش در دو پیکره فارسی و انگلیسی به ترتیب ۱۴ (۴۰٪) و ۸ (۲۲٫۸۵٪) است. مثال‌هایی از دو پیکره از قرار زیر است:

23) Thank you, Mr. President. On the issue of guns, given how difficult it will be, some would say impossible, to get any gun control measure passed through this Congress, what are you willing or able to do using the powers of your presidency to act without Congress? And I'd also like to know, what do you make of these long lines we're seeing at gun shows and gun stores all around the country? I mean, even in Connecticut, applications for guns are up since the shooting in Newtown.

24) Thank you, Mr. President. I want to come back to the debt ceiling, because in the summer of 2011, you said that you wouldn't negotiate on the debt ceiling, and you did. Last year you said that you wouldn't extend any of the Bush tax cuts for the wealthy, and you did. So as you say now that you're not going to negotiate on the debt ceiling this year, why should House Republicans take that seriously and think that if we get to the one-minute-to-midnight scenario that you're not going to back down?

۲۵) در مورد پرونده شخص شما و شکایت‌های متعدد از شما، شکایت رئیس مجلس و غیره و اینکه سخنگوی قوه قضائیه اعلام کردند پرونده حضرتعالی در حال بررسی است، اما شما هیچگاه حاضر به حضور پیدا کردن در دادگاه نشدید، شمایی که مدعی عدالت و اصول هستید ... لطفا پاسخ دهید.

۲۶) در وعده‌های انتخاباتی اخیر، وعده‌های متنوعی برای بهتر شدن اوضاع کشور دادید، از جمله طرح کارورزی. وام مسکن زوجین را به ۲۰۰ میلیون تومان افزایش می‌دهید، وعده دادید {.....}. وعده دادید تا ۹۵۰ هزار شغل ایجاد می‌کنید. چه موقع گزارش می‌دهید که به این وعده‌ها عمل کرده‌اید؟

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، در پاسخ به پرسش اول که اصحاب رسانه ایرانی و آمریکایی چه نوع پرسش‌های چالشی از رؤسای جمهور می‌پرسند، نتایج نشان می‌دهد که انواع پرسش‌های چالشی در کنفرانس‌های مطبوعاتی - سیاسی توسط خبرنگاران هر دو کشور استفاده شده است. به عبارت دیگر، در پرسش‌های خبرنگاران از طیف متفاوتی از طرح پرسش، قالب‌های ارجاع و چالشی بودن محتوا استفاده شده است.

در پاسخ به پرسش دوم که آیا تفاوتی به لحاظ نوع پرسش میان اصحاب رسانه وجود دارد یا خیر، نتایج آماری نشان می‌دهد که خبرنگاران ایرانی در مقایسه با هم‌تایان آمریکایی خود از قالب‌های ارجاع و چالشی بودن محتوا بیشتر استفاده کرده‌اند، در حالی که خبرنگاران آمریکایی نسبت به خبرنگاران ایرانی از طرح پرسش بیشتر استفاده کرده‌اند. نتایج آزمون کای دو نشان می‌دهد در طرح پرسش، خبرنگاران آمریکایی به طور معناداری بیشتر از چالش‌آغازین در پرسش‌های خود نسبت به خبرنگاران ایرانی استفاده کرده‌اند (۰,۰۵ = سطح معنی‌دار). همچنین، خبرنگاران ایرانی از پرسش مسئولیت‌پذیری بیشتر از خبرنگاران گروه دیگر استفاده کرده‌اند و آمار به‌دست‌آمده نیز به تفاوت معنی‌دار در دو گروه بسیار نزدیک است (۰,۰۸ = سطح معنی‌دار).

در بعد قالب ارجاع، نتایج آزمون کای دو نشان می‌دهد خبرنگاران ایرانی به طور معنی‌داری از پرسش مسئولیت‌پذیری بیشتر از هم‌تایان آمریکایی خود استفاده کرده‌اند (۰,۰۰ = سطح معنی‌دار). بعلاوه، در بعد محتوای چالشی، خبرنگاران ایرانی به طور معنی‌داری از چالشی‌بودن مقدمه بیشتر از هم‌تایان آمریکایی خود استفاده کرده‌اند (۰,۰۳ = سطح معنی‌دار).

۵. بحث و نتیجه‌گیری

کنفرانس‌های مطبوعاتی نقشی میانجی‌گری در اقدامات سیاسی دارد (Bhatia, 2006)، چراکه به واسطه آن، نتیجه موفقیت یا عدم موفقیت جلسات سیاسی به گوش همگان خواهد رسید. شرکت‌کنندگان در کنفرانس مطبوعاتی - سیاسی نه تنها افراد حاضر در صحنه هستند، بلکه کسانی هستند که در نهایت پیام این نشست‌های مطبوعاتی به آنها می‌رسد (Hymes, 1974). چگونه خبرنگاران پرسش می‌پرسند و چگونه سیاستمداران پاسخ می‌دهند و چگونه این تبادل گفتمان مشاهده می‌شود. در این مطالعه، از یک طرف رؤسای جمهور دو کشور ایران و آمریکا در رویارویی با خبرنگاران و اصحاب رسانه قرار دارند و از طرف دیگر، جامعه داخلی و بین‌الملل نظاره‌گر این تبادل گفتمان‌اند. به نظر می‌رسد، با توجه به ماهیت رویارویی مصاحبه خبری - سیاسی مدرن، خبرنگاران ایرانی و آمریکایی در گفتمان‌های خود با به‌کارگیری رویکردی چالشی در تلاش هستند به پرسش‌های چالشی خود برای توجه مخاطب مشروعیت بخشند.

نتایج تحقیق نشان داد، توزیع فراوانی پرسش‌های چالشی در هر دو پیکره به-ترتیب شامل طرح پرسش، قالب ارجاع و محتوای چالشی بوده است. بدین ترتیب، الویت اصحاب رسانه در هر دو پیکره به چالش کشیدن رؤسای جمهوری با طرح

پرسش‌های جهت‌دار برای رسیدن به پاسخ مورد نظر است. به‌کارگیری «چالش آغازین» در هر دو پیکره نشان می‌دهد مصاحبه‌کنندگان به دنبال فضای کافی برای به چالش کشیدن مصاحبه در پرسش‌های بعدی هستند (Clayman & Heritage, 2002). هدف استفاده از پرسش «چالش آغازین» شنیدن پاسخ «بله» یا تأیید مخاطب در پاسخ به پرسش طرح شده است (Du & Rendle-Short, 2016). بنابراین، به نظر می‌رسد سیاست اصحاب رسانه در ایران و بخصوص در آمریکا، گرفتن پاسخ مثبت در پرسش اول و سپس، طرح پرسش‌های چالشی بعدی در پرسش‌های پس از آن است.

با توجه به نتایج به‌دست آمده، فراوانی پرسش مسئولیت‌پذیری پس از چالش آغازین، نشان می‌دهد که اصحاب رسانه در ایران و آمریکا تمایل دارند با پرسش‌هایی که محتوای «چرا شما؟» یا «چگونه می‌توانید؟» دارند، به طرح پرسش‌هایی بپردازند که در حقیقت مخاطب را وادار می‌کند به فعالیت‌های مشکل‌ساز خود پاسخ دهد، ولی به گونه‌ای مطرح می‌شوند که در واقع تداعی‌کننده غیرقابل پاسخ‌بودن پرسش است (Clayman & Heritage, 2002). به گفته دو و رندل - شورت (2016)، سطح رویارویی پرسش مسئولیت‌پذیری و چالشی‌بودن این پرسش بسیار بالا است، به نظر می‌رسد اصحاب رسانه در ایران و آمریکا، با طرح این پرسش از رؤسای جمهور سعی در به چالش کشیدن مخاطب خود داشته‌اند. از آنجا که پرسش مسئولیت‌پذیری مختص تعاملات کلامی و محاوره‌ای در کنفرانس‌های مطبوعاتی است و به‌ندرت در متون خبری به صورت مستقیم استفاده می‌شود (Eriksson & Östman, 2013)، نمونه پیکره مورد تحلیل، تا حدودی تفاوت پرسش خبرنگاران را از رئیس جمهور با آنچه در روزنامه‌ها نگارش می‌شود، نشان می‌دهد. با توجه به نتایج به‌دست آمده، اگرچه فراوانی پرسش

مسئولیت‌پذیری به سبب شرایط ناپایدار اقتصادی و سیاسی ایران، بسیار بیشتر از پیکره آمریکایی است، اما تفاوت معناداری بین دو پیکره یافت نمی‌شود.

پرسش منفی در هر دو پیکره، پایین‌ترین فراوانی را در میان راهبردهای پرسش چالشی داشته است. نتایج دو (2011) نیز نشان می‌دهد کاربرد پرسش منفی و پرسش اظهاری در کشورهای در حال توسعه بسیار کم است. نه پرسش و نه پاسخ «پرسش منفی» جنبه پرسشی نداشته و بیشتر بیان اظهار نظر است تا انتظار گرفتن اطلاعات (Heritage, 2000). به عبارت دیگر، خبرنگاران ایرانی و آمریکایی در هر دو گروه روش‌هایی به جز پرسش از طریق بیان صورت مسأله را به همراه پرسش منفی برای به چالش کشیدن رؤسای جمهور انتخاب می‌کنند.

نتایج همچنین نشان می‌دهد قالب‌های ارجاع، دومین پرسش مورد استفاده اصحاب رسانه در کنفرانس مطبوعاتی - سیاسی بوده است و از این طبقه، قالب دیگر ارجاعی بیشترین استفاده را در میان خبرنگاران ایرانی داشته است. به عبارت دیگر، از ۳۵ مصاحبه خبری، خبرنگاران ایرانی در ۳۳ مورد شخص رئیس‌جمهور را مورد خطاب مستقیم برای پاسخ به پرسش قرار داده‌اند. اصحاب هر دو رسانه ایران و آمریکا تمایل چندانی به استفاده از پرسش اظهاری در پیکره تحقیق حاضر نشان ندادند. تفاوت این پرسش با سایر پرسش‌های چالشی این است که پرسش اظهاری شکل پرسش نداشته و قالب خبری دارد.

در ساختار چالشی بودن محتوا، خبرنگاران ایرانی در سطح معنی‌داری تقابل مقدمه را در پرسش‌های خود بیشتر از خبرنگاران آمریکایی استفاده کرده‌اند. به عبارت دیگر، قالب بیشتر پرسش‌های چالشی پیکره فارسی، استفاده از مقدمه‌ای انتقادی همراه با پرسشی بود که فضای پاسخ را برای شخص باز می‌گذارد. نتایج این مطالعه آنچه را اریکسون (2011) و کوهن (1989) در تحقیقات خود در مورد

خبرنگاران آمریکایی گزارش کرده بودند، تأیید می‌کند، اما برخلاف نتایج دو^۱ (2011) از خبرنگاران چینی، همتایان آسیایی ایشان در ایران از پرسش‌های چالشی و تقابلی بیشتری در رویارویی با مقامات سیاسی خود استفاده کرده‌اند. چرایی این تفاوت ممکن است در چالش‌های سیاسی بسیاری که ایران در طی دهه‌های گذشته با آن درگیر بوده است، نهفته باشد. همچنین، نامزدهای انتخاباتی ریاست جمهوری ایران با شعارهایی برای تغییر در وضعیت و معیشت مردم و بهبود اقتصاد و روابط سیاسی وارد عرصه شده و عملی نشدن وعده‌ها موجب به چالش کشیده شدن ایشان در رویارویی با خبرنگاران و به تبع آن پرسش‌های چالشی می‌شود.

تحقیق حاضر صرفاً به بررسی پرسش‌های خبرنگاران از رؤسای جمهور پرداخته است. مطالعات آتی می‌تواند به بررسی پرسش‌های اصحاب رسانه و همچنین پاسخ‌های رؤسای جمهوری یا سیاستمداران بپردازد. همچنین، پرسش‌های اصحاب رسانه با در نظر گرفتن فعالیت جناحی ایشان نیز می‌تواند در تحقیقات آینده مورد بررسی قرار گیرد. به علاوه، مطالعات آینده می‌تواند کنفرانس‌های مطبوعاتی یا مصاحبه‌های سیاسی انفرادی با کنفرانس‌های مطبوعاتی گروهی را که با حضور بیش از یک مقام سیاسی انجام می‌گیرد، بررسی کند.

این مطالعه به بررسی پرسش‌های چالشی در یک دوره زمانی پرداخته است. بنابراین، مطالعات دیگر می‌تواند پرسش‌های چالشی خبرنگاران در کنفرانس‌های مطبوعاتی را در دوره‌های زمانی متفاوت بررسی و چالشی بودن پرسش‌های خبرنگاران را در طول زمان بررسی کند. مخالفت و تقابل دو عنصر پذیرفته شده در ژانر مصاحبه‌های سیاسی است (Clayman & Heritage, 2002) و با توجه به

---

1. Du

ماهیت چالشی مصاحبه‌های خبری، شاید بتوان مطالعاتی در حوزه خشونت کلامی در چنین بافت‌هایی انجام داد.

منابع

- انصاریان، شادی، داوری‌اردکانی، نگار و پارسا بامشادی. (۱۳۹۸). «واکاوی سخنرانی حسن روحانی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۱۳۹۶ با رویکرد تحلیل گفتمان پل جی». *مجله زبان‌شناسی اجتماعی*. ۴/۲: ۶۹-۸۱.
- غیاثیان، مریم‌السادات، آهنگر، عباسعلی، فیرحی، داوود و طاهره ذاکری. (۱۳۹۴). «نشانه‌های تعدیل در کنفرانس‌های مطبوعاتی - سیاسی رئیس‌جمهور دوره دهم». *دوماهنامه جستارهای زبانی*. ۳/۶: ۲۱۵-۲۳۵.
- Alemi, M., Tajeddin, Z. & A. Rajabi Kondlaji, (2017). "A discourse-historical analysis of two Iranian presidents' speeches at the UN general assembly". *International Journal of Society, Culture & Language*. 6(1): 1-17
- Alexander, J. (1989). "Culture and political crisis: "Watergate" and Durkheimian sociology". In J. Alexander (ed.). *Structure and meaning: Relinking classical sociology*. New York: Columbia University Press. 174-216.
- Bhatia, V.K. (1993). *Analyzing Genre: Language Use in Professional Settings*. Harlow: Longman.
- Bhatia, A. (2006). "The critical discourse analysis of political press conferences". *Discourse & Society*. 17: 173-203.
- Brislin T. (1997). "An update on Journalism ethics in Asia: Values and practices as context for meaning in Japan, China and Korea". *Paper presented to the annual meeting of the Association for Practical and Professional Ethics*. Washington, DC (6-8 March).
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: University Press.
- Cohen, A. A. (1989). "Answers without questions: A comparative analysis of television news interviews". *European Journal of Communication*. 4: 435-451.
- Clayman, S. E. (2002). "Tribune of the people: maintaining the legitimacy of aggressive journalism". *Media Culture & Society*. 24(2): 197- 216.

- Clayman, S. E. & J. Heritage. (2002). *The News Interview. Journalists and Public Figures on the Air*. Cambridge: University Press.
- Clayman, S. E., Elliot, M.N., Heritage, J. & L. McDonald. (2006). "Historical trends in questioning presidents, 1953-2000". *Presidential Studies Quarterly*. 36(4): 561-583.
- Clayman, S. E., Elliot, M., Heritage, J., & M. Beckett. (2010). "A watershed in White House journalism: Explaining the post-1986 rise of aggressive presidential news". *Political Communication*, 27: 229-247.
- Clayman, S. E., Heritage, J., Elliott, M. N. & L. L. McDonald. (2007). "When does the watchdog bark? Conditions of aggressive questioning in presidential news conferences". *American Sociological Review*. 72(1): 23-41.
- Culpeper, J., Bousfield, D., & A. Wichmann. (2003). "Impoliteness revisited: With special reference to dynamic and prosodic aspects". *Journal of Pragmatics*. 35(10-11): 1545-1579
- Du, X. (2011). *Questions and Answers in Chinese Political Press Conferences*. MA Thesis. Australian National University.
- Du, X. & J. Rendle-Short. (2016). "Journalist questions: Comparing adversarialness in Chinese political press conferences". *Discourse, Context & Media*. 12: 51-58
- Fairclough, N. (2009). "Genres in political discourse". In J. L. Mey (Ed.). *Concise encyclopedia of pragmatics*. 2nd ed. Oxford: Elsevier. 293-98.
- Eriksson, G. (2011). "Adversarial moments: a study of short-form interviews in news". *Journalism*. 12(1): 51-69.
- Eriksson, G., & J. Östman, (2013). "Co-operative or adversarial: Journalists' enactment of the watchdog function in political news production". *International Journal of Press/Politics*. 18(3): 304-324.
- Eshbaugh-Soha, M. (2013). "Presidential influence of the news media: the case of the press conference". *Political Communication*. 30(4): 548-564.
- Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays in face to face behavior*. Garden City, NY: Doubleday.
- Gowhary, H., Rahimi, F., Azizifar, A., & A. Jamalinesari. (2015). "A critical discourse analysis of the electoral talks of Iranian presidential candidates in 2013". *Procedia-Social & Behavioral Sciences*. 192: 132-141.
- Heritage, J. (2002). "The limits of questioning: negative interrogatives and hostile question content". *Journal of Pragmatics*. 34(10): 1427-1446.
- Kantara, A. (2012). "Adversarial challenges and responses in Greek Political interviews: A case study". *Critical Approaches to Discourse Analysis across Disciplines*. 5(2): 171-189.

- Kirvalidze, N. & N. Samnidze. (2016). "Political discourse as a subject of interdisciplinary studies". *Journal of teaching Education*. 5(1): 161-170.
- Jiang, X. (2006). "Cross-cultural pragmatic differences in US and Chinese press conferences: the case of the North Korea nuclear crisis". *Discourse and Society*. 17(2): 237- 257.
- Jucker, J. (1986). *News interviews: A pragmalinguistic analysis*. Amsterdam: Gieben.
- McNair, B. (2000). *Journalism and democracy: Evaluation of political public sphere*. London: Routledge.
- Najarzadegan, S., Dabaghi, A. & A. Eslami-Rasekh. (2017). "A critical discourse analysis of Iran and US Presidential speeches at the UN: The sociopragmatic functions". *Theory and Practice in Language Studies*. 7(9): 764-774.
- O'Keeffe, A. (2011). "Media and discourse analysis". In J. Gee, & M. Handford (Eds). *The Routledge Handbook of Discourse Analysis* (441-454). London: Routledge.
- Rendle-Short, J. (2007). "Neutralism and adversarial challenges in the political news interview". *Discourse and Communication*. 1(4): 387-406.
- Semin, G. R. & K. Fiedler. (1996). "Language in applied contexts". In G. R. Semin & K. Fiedler (eds.). *Applied Social Psychology*. London: Sage. 91-109.
- Swales, J.M. (1990). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: University Press.
- Van Dijk, T. A. (1997). "What is political discourse analysis?". In J. Blommaert & C. Bulcaen (eds.). *Political Linguistics*. John Benjamins Publishing Company. 11-52.
- Wu, F. & H. Zhao, (2016). "How to respond to journalists' questions? A new perspective on Chinese premiers' aggressiveness at press conferences (1993-2015)". *Asian Journal of Communication*. 26(5): 446-465.

شبکه‌ها و سایت‌های دانلود کنفرانس‌های مطبوعاتی

www.youtube.com

www.cnb.com

www.nytimes.com

www.edition.cnn.com

www.dolatabahar.com

www.tasnimnews.com

www.netshahr.com